

Nr 108.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående kostnader för vissa repetitionsövningar m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, fråga angående kostnader för vissa repetitionsövningar m. m. och anför därvid följande.

Vid tiden för avlåtandet av 1951 års statsverksproposition var det mig icke möjligt bedöma, i vad mån särskilda åtgärder för att höja den personella beredskapen skulle bli erforderliga under innevarande år. Jag hade visserligen under hand uppdragit åt de militära myndigheterna att verkställa utredning härutinnan, men utredningsarbetet hade icke vid nämnda tidpunkt hunnit slutföras.

I statsverkspropositionen förutsattes därför, att repetitionsövningar skulle anordnas i den utsträckning, som chefen för armén i sitt militärorganisatoriska underlag till myndigheternas ordinarie medelsäskanden för budgetåret 1951/52 avsett, eller med omkring 70 000 man. Motsvarande antal hade i anslagsberäkningarna till riksdagen för innevarande budgetår angivits till 40 000.

För den händelse särskilda åtgärder skulle erfordras ur beredskapssynpunkt hemställde emellertid Kungl. Maj:t, att riksdagen för budgetåret 1951/52 måtte medgiva, att vissa under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslag enligt Kungl. Maj:ts medgivande finge överskridas, om av beredskapsskäl värnpliktiga måste inkallas till repetitionsövning av större omfattning eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder måste av samma skäl vidtagas. Ett motsvarande bemyndigande har lämnats av riksdagen för budgetåret 1950/51.

Med skrivelse den 26 januari 1951 inkom *överbefälhavaren* med utredningar av försvarsgrensheferna rörande vissa beredskapsåtgärder på det personella området. Enligt myndigheternas förslag skulle värnpliktiga vid armén, vilka enligt gällande utbildningsplaner skulle avsluta sin första tjänstgöring om nio månader under mars 1951, fullgöra beredskapsövning (enligt 27 § 2 mom. värnpliktslagen) om två månader i omedelbar anslutning till första tjänstgöring. Därjämte skulle under tiden från mitten av

maj till mitten av november 1951 anordnas beredskapsövningar krigsförbandsvis i omgångar om 30 dagar vardera i viss angiven omfattning. I anslutning till omgångarna skulle befälet vid krigsförbanden fullgöra särskild befälsutbildning om 10 dagar. Övningsprogrammet var upplagt på sådant sätt, att det skulle kunna fullföljas i ungefär oförändrad omfattning under de närmaste åren. För flottan förutsattes beredskapsövningar i tremånadersperioder med viss ökning av antalet rustade fartyg och komplettering av besättningarna å fartyg, som redan enligt tidigare planer skulle hållas rustade. För kustartilleriet föreslogs anordnande av beredskapsövningar i tre omgångar om vardera 30 dagar, varjämte förutsattes en viss kompletterande befälsutbildning. Vid flygvapnet avsågs skola anordnas en beredskapsövning om 60 dagar för vissa värnpliktiga flygförare samt beredskapsövningar i omgångar av kortare varaktighet för personal vid luftbevakningen.

Genom beslut den 9 februari 1951 förordnade Kungl. Maj:t, att värnpliktiga tillhörande armén, vilka vid tiden för beslutet fullgjorde och under år 1951 avsluta första tjänstgöring (tjänstgöringsomgång) jämlikt 27 § 1 mom. A värnpliktlagen, skulle i omedelbar anslutning till första tjänstgöring fullgöra ytterligare tjänstgöring om 30 dagar samt att denna tjänstgöring skulle anses som under motsvarande tid fullgjord repetitionsövning. Undantagna från denna skyldighet skulle enligt Kungl. Maj:ts beslut vara de värnpliktiga, vilka uttagits för utbildning till underofficer eller i specialtjänst samt de värnpliktiga, hänförda till besiktningsgrupp 3 eller 4, vilka fullgöra tre repetitionsövningar i omedelbar anslutning till första tjänstgöring (motsvarande tjänstgöring) eller enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t erhållit anstånd med fullgörandet av samtliga repetitionsövningar. Kungl. Maj:t medgav vidare, att repetitionsövningar jämlikt 27 § 1 mom. A värnpliktlagen finge under år 1951 anordnas för högst 125 000 man med början omkring den 15 april 1951. Beslut har däremot icke fattats om ökade inkallelser vid marinen och flygvapnet.

Försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen samt arméförvaltningen ha i särskilda skrivelser respektive den 23, den 22, den 28 och den 26 februari 1951 — var och en beträffande sitt förvaltningsområde — framlagt de tilläggsäskanden i fråga om anvisande av anslag eller utverkande av bemyndigande att beställa materiel för vart och ett av budgetåren 1950/51 och 1951/52, vilka föranledas av ökade inkallelser av värnpliktiga vid armén. Enligt myndigheternas beräkningar komma de föreslagna övningarna — med den begränsning som framgår av beslutet den 9 februari 1951 — att medföra en ökning av antalet tjänstgöringsdagar för arméns värnpliktiga i förhållande till vad tidigare beräknats med omkring 1 530 000 för budgetåret 1950/51 och 2 520 000 för budgetåret 1951/52. Härvid ha förutsatts extra inkallelser av värnplik-

tiga även under år 1952 i ungefär samma omfattning som under år 1951, varjämte hänsyn tagits till de föreslagna särskilda befälsövningarna om 10 dagar. Kostnadsberäkningarna ha vidare gjorts med utgångspunkt från det pris- och löneläge som tillämpats i fråga om anslagen under fjärde huvudtiteln i årets statsverksproposition. Försvarets civilförvaltning har i sina äskanden under avlöningsanslag endast räknat med en förhöjning av grundlönen med 12 %. Arméförvaltningen har framhållit, att vid upprättandet av förslagen hänsyn icke kunnat tagas till de kostnadsökningar, som bli en följd av de nya, försvaret berörande kollektivavtal, varom preliminär överenskommelse nyligen träffats. Arméförvaltningen har emellertid förklarat sig avse att så snart det låter sig göra inkomma med uppgift å de kostnadsstegringar som av nämnda anledning kunna förutses. I samband därmed avser ämbetsverket jämväl att angiva de anslagsökningar, som komma att krävas på grund av inträdda prisstegringar och förebådade höjningar av vissa statliga taxor.

I följande sammanställning redovisas de belopp som under å ena sidan förslagsanslagen och å andra sidan reservationsanslagen av myndigheterna äskats eller eljest anmålts bli erforderliga under innevarande och nästa budgetår.

Anslag	Äskade eller eljest beräknade belopp för budgetåret 1950/51	Äskade eller eljest beräknade belopp för budgetåret 1951/52
--------	--	--

IV. huvudtiteln.

Förslagsanslag

C. Försvarskrafterna: Armén

Avlöningar till aktiv personal m. fl.	191 000	820 000
Avlöningar till personal å reservstat	15 000	50 000
Avlöningar till personal i arméns reserver	550 000	2 250 000
Avlöningar till viss arbetarpersonal	150 000	425 000
Avlöningar m. m. till värnpliktiga	2 850 000	5 000 000
Familjebidrag	3 825 000	6 300 000
Sjukvård	86 000	148 000
Reseersättningar m. m.	1 950 000	3 550 000
Telefon m. m.	100 000	50 000
Mathållning	3 000 000	5 000 000
Tvätt	270 000	440 000
Summa	12 987 000	24 033 000

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar	—	7 000
Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar	6 300	19 000
Summa	6 300	26 000

Anslag	Äskade eller eljest beräknade belopp för budgetåret 1950/51	Äskade eller eljest beräknade belopp för budgetåret 1951/52
E. Diverse		
Ersättning för automobilskatt	—	300 000
Summa förslagsanslag	12 993 300	24 359 000
<i>Reservationsanslag</i>		
C. Försvarskrafterna: Armén		
Övriga expenser m. m.	90 000	90 000
Beklädnad m. m.	1 680 000	2 770 000
Inventarier m. m.	200 000	330 000
Övningar m. m.	4 250 000	7 580 000
Veterinärvård	3 000	8 000
Anskaffning av tygmateriel	15 200 000 ¹	5 000 000 ¹
Underhåll av tygmateriel	8 900 000	15 900 000
Summa	30 323 000	31 678 000
D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål		
Sjukvårdsmateriel	51 000	99 000
Summa reservationsanslag	30 374 000	31 777 000
Summa summarum	43 367 300	56 136 000

Kapitalinvestering.**IV. Försvarets fonder**

Försvarets fastighetsfond: Arméns delfond:

Anordnande av förrådsutrymme för ammunition	145 000	—
Anordnande av förrådsutrymme för motorfordon	—	1 400 000
Summa investeringsanslag	145 000	1 400 000

Beträffande den närmare beräkningen av medelsbehovet för budgetåren 1950/51 och 1951/52 under de anslag, där medel begärts för nya ändamål eller mera väsentliga avvikelser eljest gjorts från de i årets statsverksproposition tillämpade beräkningsgrunderna, må följande framhållas.

Arméförvaltningen har rörande medelsbehovet under reservationsanslaget till Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. i huvudsak anfört.

¹ Därför har arméförvaltningen hemställt om bemyndigande att utöver vad som tidigare beviljats eller äskats få utlagga beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 20 300 000 kronor för budgetåret 1950/51 och 9 700 000 kronor för budgetåret 1951/52.

För de föreslagna repetitionsövningarna, däri inbegripna jämväl de i de ordinarie anslagsäskandena beräknade höst- och vårrepetitionsövningarna, erfordrades ytterligare standardmotorfordon. Skulle erforderliga motorfordon förhyras för dessa övningar beräknade arméförvaltningen kostnaderna härför till sammanlagt 16 400 000 kronor intill utgången av år 1952. Emellertid hade kostnaderna för inköp av det antal standardmotorfordon, omkring 1 000 st, som erfordrades för en normal repetitionsövningsomgång, beräknats till 15 200 000 kronor. Enligt vissa preliminära undersökningar beräknades dessa motorfordon kunna erhållas relativt snabbt. Även vid köp av motorfordon erfordrades en viss förhyrning av motorfordon till en beräknad kostnad av 1 900 000 kronor. En dylik begränsad förhyrning av motorfordon utöver det antal, som kunde anskaffas genom ifrågasatt köp, vore i nuvarande läge att föredraga framför förhyrning av hela det erforderliga antalet motorfordon, främst av den anledningen att lämpliga lastbilar endast med svårighet kunde förhyras. Genom ett inköp skulle armén tillföras moderna lastfordon och underhållskostnaderna för dessa skulle även bli avsevärt lägre än för förhyrda äldre motorfordon. Ett köp av förut angivet antal motorfordon komme dock att medföra vissa ökade kostnader i fråga om fordonsskatt och för garagering av fordonen. Kostnaderna för automobilskatt beräknades av arméförvaltningen till 300 000 kronor för vardera av åren 1951 och 1952 eller till sammanlagt 600 000 kronor, med vilket belopp anslaget till Ersättning för automobilskatt således behöfve överskridas. För fordonens garagering under nästkommande budgetår erfordrades 1 400 000 kronor. Denna garagering syntes lämpligen kunna ske i fordonsskjul. Vid den tidpunkt då de till inköp föreslagna fordonen ej längre behöfdes för ursprungligen avsett ändamål kunde en försäljning av övertaliga motorfordon äga rum. Därvid bedömdes en stor del nedlagda kostnader kunna återvinnas.

Då ett inköp av standardfordon således ansetts vara att föredraga framför en förhyrning har arméförvaltningen hemställt om bemyndigande att anskaffa motorfordon för ett belopp av 15 200 000 kronor. Då betalning för fordonen syntes få erläggas under innevarande budgetår, borde även betalningsanslaget för detta budgetår, 30 000 000 kronor, uppräknas med samma belopp.

Kostnaderna för ammunition för övningar har arméförvaltningen för budgetåret 1950/51 beräknat till 5 100 000 kronor. Till grund för beräkningarna ha lagts erfarenheterna från repetitionsövningarna under hösten 1950. Något ökat betalningsutfall anses icke göra sig märkbart under innevarande budgetår på grund av den långa leveranstiden, varför endast utvidgat beställningsbemyndigande erfordras.

Vad härefter angår budgetåret 1951/52 har arméförvaltningen beräknat kostnaderna för övningsammunition till 9 700 000 kronor. För likvidering av de ökade ammunitionsbeställningarna beräknas ca 5 000 000 kronor bli erforderliga under budgetåret 1951/52.

I fråga om anslaget till Armén: Underhåll av tygmateriel m. m. har arméförvaltningen framhållit, att erfarenheterna från de repeti-

tions- och efterutbildningsövningar vilka ägt rum hösten 1950 givit ämbetsverket en säkrare grund för beräkningen av underhållskostnaderna under dylika övningar. Särskilt kostnaderna för reparation och vård av dylik materiel hade visat sig avsevärt överstiga dem som uppkomma vid den årliga utbildningen av de värnpliktiga under deras första tjänstgöring. Till grund för beräkningarna för budgetåret 1950/51 hade vidare lagts prisläget vid tiden för avgivande av ordinarie medelsäskande för bugetåret 1950/51. Med ledning härav kunde kostnaderna för truppförbandens del uppskattas till 6 885 000 kronor. För de reparations- och vårdkostnader som bestridas centralt av ämbetsverkets tygavdelning uppskattades kostnaderna till 2 000 000 kronor. För innevarande budgetår erfordrades således (6 885 000 + 2 000 000 =) 8 885 000 kronor eller avrundat 8 900 000 kronor.

Vad härefter angår medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1951/52 har arméförvaltningen erinrat, att ämbetsverket för detta budgetår för underhåll av tygmateriel m. m. äskat ett belopp av 43 800 000 kronor men att i årets statsverksproposition endast upptagits 42 100 000 kronor för ändamålet. Enligt arméförvaltningens mening kvarstår dock behov av ett anslag å 43 800 000 kronor för ordinarie underhåll. För de särskilda repetitionsövningarna erfordrades därutöver dels 11 140 000 kronor för underhållskostnaderna vid truppförbanden, dels ock 3 000 000 kronor för de centrala kostnaderna vid ämbetsverkets tygavdelning och vid denna direkt underställda anstalter. Utöver det i statsverkspropositionen äskade beloppet har arméförvaltningen således nu hemställt om en ytterligare medelsanvisning under förevarande anslag för budgetåret 1951/52 å (43 800 000 — 42 100 000 + 11 140 000 + 3 000 000 =) 15 840 000 kronor eller avrundat 15 900 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har angående ordnandet av förrådsutrymmen för motorfordon och ammunition med anledning av de extra repetitionsövningarna vid armén i huvudsak anfört följande.

För förvaring av de till inköp föreslagna motorfordonen under vintern 1951—52 vid respektive truppförband finnas inga garageutrymmen disponibla, tvärtom föreligga för närvarande icke obetydliga brister. Möjligheter till förhyrning av garagelokaler föreligga i ytterst obetydlig omfattning. Det är därför nödvändigt att till hösten 1951 anskaffa erforderliga garageutrymmen. För att i möjligaste mån nedbringa kostnaderna har förvaltningen efter samråd med chefen för armén och arméförvaltningens tygavdelning avsett att anskaffa monteringsbara s. k. fordonsskjul, d. v. s. kallförråd försett med grusgolv. Den erforderliga förrådsytan uppgår till sammanlagt ca 17 900 m² och kostnaderna för leverans och uppmontering jämte oundgängligen erforderliga väg- och planeringsarbeten hava beräknats till 1 400 000 kronor. Dessa medel beräknas erforderliga först under nästkommande budgetår. För säkerställande av leveransen är det emellertid erforderligt med

bemyndigande att redan under innevarande budgetår utlägga beställningen å fordonsskjulen.

För den ammunition som erfordras för ifrågavarande övningar har förvaltningen efter samråd med arméförvaltningens tygavdelning beräknat att behöva anskaffa förråd för $\frac{2}{3}$ av behovet, motsvarande 950 m² förrådsyta. Kostnaderna för anskaffning och uppmontering av monteringsbara förrådsbaracker jämte oundgängligen erforderliga väg- och planeringsarbeten ha beräknats till 145 000 kronor. Dessa medel erfordras under innevarande budgetår.

Departementschefen.

De militära myndigheternas i slutet av januari 1951 avgivna förslag rörande förstärkning av den personella beredskapen inneburo, att värnpliktiga vid samtliga försvarsgrenar skulle inkallas till beredskapsövning jämlikt 27 § 2 mom. värnpliktslagen, enligt vilket lagrum värnpliktigt, därest Konungen med hänsyn till krigsberedskapen så prövar nödigt, må kunna åläggas att utöver ordinarie fredstjänstgöring fullgöra en eller flera beredskapsövningar om sammanlagt högst 180 dagar. Kungl. Maj:t har emellertid icke funnit läget vara sådant, att inkallelser till dylika övningar, vilka närmast taga sikte på kuppberedskapen, nu böra äga rum. Däremot har det ur beredskapssynpunkt ansetts i hög grad önskvärt att, såsom militärmyndigheterna åsyftat, forcera det program för arméns repetitionsövningar i krigsförband som påbörjades år 1950. Erfarenheterna från dessa övningar ha inskräpvt betydelsen av att arméns värnpliktiga snabbt få lära sig hantera de nykonstruerade vapen, som under de senaste åren tillkommit, och att för övrigt de många nyheterna i arméns utrustning och organisation prövas och inläras.

I enlighet härmed beslöt Kungl. Maj:t den 9 februari 1951 medgiva, att under innevarande år repetitionsövningar inom armén i ökad omfattning må äga rum i huvudsaklig överensstämmelse med den av militärmyndigheterna uppgjorda planen för beredskapsövningar i krigsförband. Denna medger, att förbanden inom arméns krigsorganisation kunna genomgås på avsevärt kortare tid än eljest vore fallet. Om så skulle anses erforderligt, kan genomgången göras ännu snabbare, liksom det även är möjligt att, om läget anses det medgiva, minska övningarnas omfattning.

För att repetitionsövningarna i krigsförband skola ge önskat resultat böra möjligheter föreligga att till dylika övningar inkalla värnpliktiga oavsett huruvida de på grund av tillgodoräknande av beredskapstjänstgöring eller av annan anledning icke nu kunna tagas i anspråk för dylika övningar. Det har därför befunnits erforderligt att göra en översyn av gällande bestämmelser härutinnan, och i en särskild proposition framläggas förslag till ändrade bestämmelser i denna fråga. I samma proposition föreslås även provisoriska bestämmelser om skyldighet för värnpliktigt befäl att i anslut-

ning till repetitionsövning i krigsförband fullgöra befälsövning om 10 dagar. Beträffande den närmare innebörden av förslagen torde få hänvisas till ifrågavarande proposition.

I Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 9 februari 1951 har även föreskrivits, att ineliggande åldersklass av arméns värnpliktiga, med planerad utryckning från första tjänstgöring i mitten av mars 1951, skall fullgöra ytterligare 30 dagars tjänstgöring i omedelbar anslutning till första tjänstgöringen. Den ytterligare tjänstgöringen skall anses såsom under motsvarande tid fulljord repetitionsövning. Det har förutsatts att ifrågavarande värnpliktiga skola fullgöra sina närmaste repetitionsövningar i vanlig ordning och att man framdeles får taga ställning till frågan om en sista repetitionsövning, vilken normalt skulle inträffa omkring år 1965.

De värnpliktiga vid flottan och flygvapnet, som skulle beröras av de av militärmyndigheterna föreslagna inkallelserna, ha som regel fullgjort all dem jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen åliggande tjänstgöring. Såsom förut nämnts ha bestämmelserna om beredskapsövning ansetts icke för närvarande böra göras tillämpliga. Jag har icke ansett mig böra föreslå någon ökad fredstjänstgöringsskyldighet för värnpliktiga vid dessa delar av försvaret. Icke heller för kustartilleriet ha repetitionsövningar i ökad omfattning ansetts böra anordnas.

Vad härefter angår beräkningen av kostnaderna för utökningen av arméns övningsprogram får jag erinra att Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1951 avser övningsprogrammens omfattning under år 1951. För programmets genomförande kräves alltså ökad anslagstilldelning för att täcka uppkommande merkostnader under sista delen av budgetåret 1950/51 och första hälften av budgetåret 1951/52. I vad mån särskilda åtgärder bli erforderliga även under år 1952 i syfte att snabbt förbättra utbildningsstandarden inom arméns krigsorganisation får övervägas framdeles mot bakgrunden av det utrikespolitiska läget. Utan att nu slutligt taga ställning till frågan om utbildningens omfattning under år 1952 anser jag mig emellertid böra föreslå att inom budgeten inrymmas medel för en fortsättning under första halvåret 1952 av det påbörjade repetitionsövningsprogrammet i ungefär den omfattning som beslutats för år 1951. Självfallet böra dessa medel icke ställas till vederbörande myndigheters förfogande förrän ställning tagits till frågan om utbildningens omfattning.

Den av Kungl. Maj:t beslutade utökningen av utbildningen under år 1951 medför en ökning av antalet tjänstgöringsdagar med omkring 2 270 000, varav 1 500 000 under budgetåret 1950/51 och 770 000 under budgetåret 1951/52. Om utbildningsprogrammet fullföljes under år 1952, beräknas antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1951/52 öka med ytterligare 1 780 000. Antalet tjänstgöringsdagar skulle i så fall under de båda budgetåren stiga med sammanlagt $(2\,270\,000 + 1\,780\,000 =)$ 4 050 000. Medels-

behovet för ifrågavarande utbildningsprogramms genomförande har av myndigheterna beräknats till sammanlagt i runt tal 110 850 000 kronor, varav dock 9 800 000 kronor beräknas bli erforderliga först efter utgången av budgetåret 1951/52.

Av det beräknade medelsbehovet hänföra sig 16 600 000 kronor till anskaffning av motorfordon och fordonsskjul till dessa. Som regel tillgodoses behovet av motorfordon under repetitionsövningar, i den mån stammotorfordon icke stå till förfogande, genom förhyrning av civila fordon. Med hänsyn till den stora omfattningen av de nu planerade övningarna har det emellertid ansetts förenat med svårigheter att förhyra samtliga för ändamålet erforderliga fordon. Det har dessutom på längre sikt befunnits ekonomiskt fördelaktigare att köpa motorfordon till sådant antal, att de mindre övningsomgångarna kunna i stort sett genomföras utan förhyrning av civila fordon. Kostnaderna för en motorfordonsanskaffning i angiven omfattning ha beräknats till 15 200 000 kronor, vartill komma 1 400 000 kronor för anskaffning av fordonsskjul. Mot dessa beräkningar synes icke vara något att erinra.

Kostnaderna i övrigt för det utökade utbildningsprogrammet avse i huvudsak följande ändamål, nämligen avlöningar till reservpersonal m. fl., förmåner av olika slag till de värnpliktiga, expenser, drivmedel och andra direkta övningskostnader, övningsammunition och materielunderhåll. Beträffande kostnadsberäkningarna må till en början framhållas, att erfarenheter rörande kostnader för repetitionsövningar i krigsförband ännu föreligga endast i begränsad omfattning. De beräkningar som myndigheterna nu framlagt och som delvis grundas på erfarenheter från övningarna hösten 1950 synas emellertid visa, att kostnaderna komma att överstiga vad som tidigare förutsatts. Sålunda beräknas familjebidragkostnaderna bli väsentligt högre. Vidare måste tilldelningen av övningsammunition göras tämligen riklig om övningarna skola kunna ge avsett resultat. Den ökade motoriseringen föranleder större förbrukning av drivmedel m. m. Slutligen har det visat sig att kostnaderna för materielens underhåll kommit att väsentligt överstiga genomsnittskostnaden under fredsutbildning.

De anslagsberäkningar som myndigheterna framlagt har jag i huvudsak kunnat godtaga. Emellertid torde — med beaktande bl. a. av att nya motorfordon i stor utsträckning beräknas ingå i förbanden — underhållskostnaderna kunna minskas med 2 200 000 kronor i förhållande till arméförvaltningens förslag. Jag kan vidare icke tillstyrka, att, såsom arméförvaltningen föreslagit, medel nu anvisas för att med 1 700 000 kronor förstärka det i statsverkspropositionen äskade anslaget för tygmaterielunderhåll. Jag beräknar således medelsbehovet för underhåll av tygmateriel 3 900 000 kronor lägre än enligt arméförvaltningens förslag.

För anskaffning av övningsammunition har arméförvaltningen hemställt

om bemyndigande att utlägga beställningar inom ramen för 14 800 000 kronor, varav dock endast 5 000 000 kronor skulle komma att utbetalas intill utgången av budgetåret 1951/52. Enligt vad jag inhämtat har vid beräkningen av medelsbehovet för detta ändamål hänsyn tagits till de under senaste tiden inträdda prisstegringarna. Med beaktande härav anser jag mig kunna godtaga beloppet. Av det begärda bemyndigandebeloppet torde 8 300 000 kronor, motsvarande ammunitionsåtgången under år 1951, böra hänföras till budgetåret 1950/51. Återstoden, 6 500 000 kronor, som belöper på ammunition för utbildningen under år 1952, torde böra hänföras till budgetåret 1951/52. Med hänsyn till de långa leveranstiderna på ammunition torde beställningar på den för år 1952 beräknade ammunitionen få utläggas även om ställning icke tagits till utbildningens omfattning under nämnda år. Därest utbildningen blir av mindre omfattning än som i beräkningarna förutsatts, bör anskaffningen av övningsammunition för påföljande år minskas i motsvarande mån.

Fortifikationsförvaltningen har hemställt om särskilda investeringsanslag av 145 000 kronor för anordnande av förrådsutrymmen för ammunition och 1 400 000 kronor för fordonsskjul. Jag räknar emellertid med att dessa behov skola kunna tillgodoses inom ramen för anslag som redan av riksdagen anvisats för tillgodoseende av försvarets byggnadsbehov, eventuellt genom undanskjutande av andra byggnadsobjekt för vilka anslagen ursprungligen avsetts.

Utöver de i detta sammanhang ingivna äskandena ha anmälts krav på ytterligare medel för att bestrida merkostnader i anledning av den ökade repetitionsövningsverksamheten. Sålunda ha anmälts medelsbehov för ytterligare utrustning för de maskinella anläggningarna för värnpliktsredovisning samt för militärapotekets verksamhet. De äskade beloppen äro i dessa fall av jämförelsevis ringa storlek. Jag förutsätter att dylika uppkommande krav på mindre anslagsförstärkningar skola få tillgodoses inom ramen för här beräknade och äskade belopp.

Med utgångspunkt från de av myndigheterna framlagda kostnadsberäkningarna i övrigt uppskattar jag medelsbehovet under budgetåren 1950/51 och 1951/52 till sammanlagt (110 850 000 — 9 800 000 — 3 900 000 — 145 000 — 1 400 000 =) i runt tal 95 600 000 kronor, varav omkring 35 000 000 kronor belöpa på utbildningsprogrammet för första halvåret 1952.

Den budgetmässiga redovisningen av kostnadsökningarna synes, såvitt avser budgetåret 1950/51, böra ordnas på det sätt, att av riksdagen äskas anslag å tilläggsstat II till riksstaten för nämnda budgetår för att täcka merkostnaderna under anslag av reservationsanslags natur, medan de ökade kostnaderna under förslagsanslagen i vanlig ordning få belasta vederbörliga anslag, vilka i anledning härav komma att överskridas. I enlighet härmed böra anvisas följande reservationsanslag å tilläggsstat, nämligen till

Armén: Övriga expenser m. m.	90 000
» Beklädnad m. m.	1 680 000
» Inventarier m. m.	200 000
» Övningar m. m.	4 250 000
» Anskaffning av tygmateriel m. m.	15 200 000
» Underhåll av tygmateriel m. m.	8 000 000
Sjukvårdsmateriel	50 000
	Summa kronor 29 470 000

De av riksdagen för nämnda budgetår medgivna bemyndigandena att utlägga beställningar å tygmateriel m. m., 104 000 000 kronor, böra vidare ökas med tillhoppa 23 500 000 kronor, avseende anskaffning av motorfordon (15 200 000 kronor) och anskaffning av övningsammunition (8 300 000 kronor).

Merutgifterna under förslagsanslagen för samma budgetår kunna uppskattas till omkring 13 100 000 kronor. De sammanlagda merutgifterna under budgetåret 1950/51 beräknas alltså till (29 470 000 + 13 100 000 =) 42 570 000 kronor.

Vad härefter angår budgetåret 1951/52 ha slutliga äskanden framlagts i årets statsverksproposition beträffande samtliga berörda anslag med undantag av arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. De av myndigheterna nu framlagda äskandena ha därför endast kunnat av Kungl. Maj:t i framställningar till riksdagen beaktas i fråga om nyssnämnda anslag i den samtidigt avlätna propositionen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52.

I vad avser övriga anslag synes det, med hänsyn till att riksdagsbehandlingen av statsverkspropositionen i vad avser fjärde huvudtiteln är långt framskriden, icke vara lämpligt att nu, med ändring av de i statsverkspropositionen framlagda äskandena, föreslå riksdagen att anvisa medel under respektive anslag för att täcka kostnadsökningarna. Kostnaderna torde i stället böra komma till uttryck i budgeten genom anvisande av ett särskilt för ändamålet i riksstaten för budgetåret 1951/52 under fjärde huvudtiteln uppfört anslag benämnt Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. Från detta anslag, vilket bör vara obetecknat, böra, efter Kungl. Maj:ts prövning, till vederbörliga anslag överföras belopp svarande mot de merkostnader som enligt de i det föregående angivna grunderna beräknats skola uppstå under budgetåret 1951/52 under respektive anslag. Enligt de i det föregående angivna grunderna beräknas det ökade medelsbehovet för repetitionsövningarna under budgetåret 1951/52 — bortsett från de på arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. belöpande kostnaderna, 820 000 kronor — till i avrundat tal 53 000 000 kronor, med vilket belopp det nu föreslagna obetecknade anslaget bör uppföras. Härav belöpa såsom förut nämnts om-

kring 35 000 000 kronor på övningar under första halvåret 1952, beträffande vilka Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning. För att bereda Kungl. Maj:t möjlighet att besluta om anskaffning av övningsammunition för sistnämnda övningar bör av riksdagen utverkas bemyndigande att utlägga beställningar på dylik ammunition inom ramen för 6 500 000 kronor.

Av det anslag om 53 000 000 kronor, som enligt vad nyss sagts bör äskas av riksdagen, avses omkring 29 000 000 kronor för kostnader, som skola bestridas av reservationsanslag.

Beträffande anslagsberäkningarna får jag slutligen framhålla, att samtliga kostnadsberäkningar utom såvitt avser övningsammunition hänförs till det prisläge, som legat till grund för anslagsberäkningarna i statsverkspropositionen, som regel prisläget omkring den 1 juli 1950. Den allmänna prisstegring som sedan dess ägt rum kommer givetvis att föranleda merutgifter såväl för det utökade utbildningsprogrammet som för den verksamhet, för vilken de för innevarande budgetår anvisade och de i statsverkspropositionen för nästa budgetår äskade anslagen avsetts. Jag utgår från att verksamheten trots prisstegringen skall få äga rum i planelig omfattning. Frågan om erforderliga förstärkningsanslag torde framdeles få anmälas för Kungl. Maj:t.

S a m m a n f a t t n i n g s v i s får jag beträffande anslagsberäkningarna anföra, att av riksdagen nu böra äskas

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 reservationsanslag om tillhoppa 29 470 000 kronor,

dels bemyndigande att under budgetåret 1950/51 utlägga ytterligare beställningar å tygmateriel m. m. för 23 500 000 kronor, för vilka betalningsmedel om 15 200 000 kronor inräknats i berörda tilläggsstatsanslag,

dels för budgetåret 1951/52 ett obetecknat anslag om 53 000 000 kronor till bestridande av de på detta budgetår belöpande kostnaderna för utökningen av det ordinarie utbildningsprogrammet,

dels ock bemyndigande att under budgetåret 1951/52 utlägga ytterligare beställningar å tygmateriel m. m. för 6 500 000 kronor, för vilka betalningsmedel om 5 000 000 kronor inräknats i berörda anslag.

Vid utgången av budgetåret 1951/52 komma sålunda att av här föreslagna bemyndiganden kvarstå sammanlagt (23 500 000 — 15 200 000 + + 6 500 000 — 5 000 000 =) 9 800 000 kronor som icke täckts av anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 under fjärde huvudtiteln anvisa följande reservationsanslag, nämligen till

- a) *Armén: Övriga expenser m. m.* 90 000 kronor;
- b) *Armén: Beklädnad m. m.* 1 680 000 kronor;

- c) *Armén: Inventarier m. m. 200 000 kronor;*
- d) *Armén: Övningar m. m. 4 250 000 kronor;*
- e) *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. 15 200 000 kronor;*
- f) *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m. 8 000 000 kronor; samt*
- g) *Sjukvårdsmateriel 50 000 kronor.*

II. å riksstaten för budgetåret 1951/52 under fjärde huvudtiteln till *Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. anvisa ett anslag av 53 000 000 kronor;*

III. bemyndiga *Kungl. Maj:t* att i enlighet med i det föregående angivna grunder medgiva utläggande av beställningar å tygmateriel m. m. för *armén*

- a) under budgetåret 1950/51 inom ramen för 23 500 000 kronor;
- b) under budgetåret 1951/52 inom ramen för 6 500 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar *Hans Maj:t Konungen*, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Broberg.